

arallegim

La melancolia refulgent de Conxita Herrero

XAVI SERRA

El bon moment del còmic d'ambició literària no hauria d'eclipsar l'efervescència d'una nova narrativa gràfica de vocació més lliure i experimental que està sorgint a recer de festivals d'autoedició com el Graf, punts de trobada com la llibreria Fatbottom i editorials com la barcelonina Apa Apa, que acaba de publicar una obra enlluernadora de la jove Conxita Herrero (Barcelona, 1993). Les 17 històries curtes de *Gran bola de helado* exploren les possibilitats gràfiques del llenguatge del còmic amb la curiositat d'una nouvinguda que trepitja les regles bàsiques del mitjà amb la impunitat de qui no les necessita. Els jocs de perspectiva, la desconstrucció de la vinyeta i, sobretot, l'ús increïble del color, sempre a partir de tons purs i brillants, obren una finestra a un univers de línies clares i melancolia refulgent. És l'escenari perfecte per a unes històries que són petits esbossos d'intimitat femenina per on desfilen fantasmes, gats, amigues i nòvios, antics i futuribles. Un retrat sense fil conductor del món personal de l'autora que, més enllà del seu fascinant desplegament formal, respira veritat i una estranya poesia onírica que remet tant als temps morts de *Ghost world* com als deliris més al·lucinats d'Oliver Schrauwen i Jim Woodring. ♦♦

GRAN BOLA DE HELADO
CONXITA HERRERO
APA APA CÓMICS
144 PÀG. / 19 €

La dansa de la vida, quadre d'Edvard Munch. WIKIMEDIA COMMONS

Pensar el mal

MARINA PORRAS

Realment està passant, això? Aquesta és la primera pregunta que ens fem llegint *La font sagrada*. A la segona passem a dubtar de la nostra capacitat com a lectors: ho estic entenent bé? La tercera és la pregunta definitiva sobre la literatura de Henry James: com a algú se li pot ocórrer una història així? Aquesta última qüestió la plantejava Luis Magrinyà, l'editor d'Alba, en un pròleg sobre l'autor, després d'haver llegit un dels seus contes. I és que la reacció a la imaginació de James, que crea històries impossibles i manipula el lector com vol, no pot ser altra que la sorpresa.

La font sagrada és un dels millors exemples per veure com James pot enganyar-nos. I com ho fa a través del narrador, que és una figura cen-

LA FONT SAGRADA
HENRY JAMES
ADESIARA
TRADUCCIÓ
D'ALFRED SARGATAL
294 PÀG. / 22 €

tral en la seva obra. El de James és un narrador pendent del lector, que dialoga amb ell i dialogant amb ell el manipula. Però en aquesta novel·la es passa de frenada. La crítica ha coincidit a afirmar, encertadament, que *La font sagrada* ocupa un lloc molt secundari en l'obra de James. Aquest és un llibre esgotador, que ens deixa totalment desorientats: no tenim ni idea del que pot estar passant i no la tindrem quan acabi el llibre. Però estem parlant d'un dels millors escriptors de la nostra tradició i, per tant, tot i el ritme inaguantable, aquesta és una novel·la d'obligada lectura per a lectors experimentats o escriptors vanitosos que vulguin comprovar que els genis també tenen obres menors.

La font sagrada és una història de terror protagonitzada per un narrador de qui no sabem ni el nom. El conviden a una mena de festa de cap de setmana en una mansió aristo-

cràtica que de dia és esplèndida però de nit fa l'efecte d'una casa encantada, envoltada de jardins on la llum del capvespre sembla convidar les presències estranyes.

El to de la novel·la, espectral i sense sobresalts, acompanya perfectament aquest ambient tenebrós. El narrador s'adona que a dos dels seus companys de festa els passa alguna cosa estranya: una dona que era vella s'ha tornat jove i guapa, i un home idiota s'ha tornat llest i encantador. Això és tot el que sabem. A partir d'aquí, el narrador començarà una recerca per saber quin mecanisme ha pogut fer que els seus companys s'hagin transformat. I així comença una novel·la plena de disquisicions interiors sobre els pensaments i impressions del narrador; i molts diàlegs carregats d'evasives, subordinades i sobreentesos. La trama se'ns planteja en un escenari molt teatral, com un ball de fantasmes, que és precisament el que sospitem que són aquests convidats.

Un narrador sospitós

Però no ho sabem del cert, perquè el nostre paper com a lectors està molt limitat. Només veiem i pensem el que veu i pensa el narrador, i per això mateix tendim a ser benivolents amb ell i la seva versió dels fets. Sense tenir en compte que des de fora aquest narrador és un personatge sospitós. Com el veuen, els altres personatges? Sembla que el veuen com un alienat, com un autèntic boig. Però, ho és realment? Aquest és el dubte que converteix la novel·la en una història de por.

Quan tanquem el llibre ens adonem que hem estat dins la ment d'un maníac i que ens hem cregut el seu discurs i la seva percepció. I això provoca més terror que saber si aquells éssers misteriosos són fantasmes o vampirs. S'ho ha imaginat tot? Ha passat realment? Són preguntes que James planteja sempre a les seves històries, perquè la qüestió és no deixar mai de fer-se preguntes. "Fer que el lector pensi el mal", deia James. És una premissa que només és a l'abast d'un gran escriptor com ell, que sabia molt bé que "la ment de l'home està seduïda per les fantasmagòriques atraccions de la vida". ♦♦

L'espai nul: l'exili com a tema literari

PATRICIA GABANCHO

Ara que el tema dels refugiats cou en una Europa que no sap com posar-s'hi, val la pena d'acostar-se al fenomen del transterrament –canviar de terrades d'una perspectiva individual, històrica i poètica. M'explico. Josep Solanes és un psiquiatre català nascut el 1909, que és tant com dir que pertanyia a la generació truncada per la guerra, però que va tenir temps de tastar el país civilitzat que s'estava construint, de tastar l'aventura, doncs, d'una classe mitjana culta i emergent. És important dir això perquè ens dona l'abast de la pèrdua: l'home es veu

forçat a exiliar-se el 1939, primer a França i després a Veneçuela, on uns pocs intel·lectuals catalans van fer molta feina. Ell també: va esdevenir un psicòleg de referència, sobretot per al que va ser el seu tema estrella, els exilis.

Viscudat en primera persona, Solanes és capaç d'entendre aquesta suspensió del temps i de l'espai que genera l'exili: aquest desconcert, aquesta irrealitat. I d'això en surt un llibre deliciós: *En tierra ajena*. El llibre té la gràcia de mirar-se la situació psicològica de l'exiliat –que no és ni normal ni patològica, diu des de la perspectiva de la literatura universal. La primera constatació és que n'hi ha molta, de literatura, com sempre que una experièn-

EN TIERRA AJENA
JOSEP SOLANES
ACANTILADO
336 PÀG. / 18 €

cia descol·loca l'autor/a. La segona, més interessant: quan l'exiliat torna a casa, continua escrivint sobre l'exili, mai sobre el retorn. Entremig trobem una corrua de citacions i reflexions que ens porten al més íntim del conflicte personal, a través de metàfores inspirades, de significats profunds, de piruetes verbals. Tot el que és necessari per copsar el drama, que no sempre comporta –a vegades sí– misèria i solitud.

Creure en la brevetat de l'exili

El repàs literari parteix de l'etimologia, que en alguns moments i països s'equipara amb *salido* (exili vol dir sortir cap a fora) i en altres es compara amb *extermini*, que en

origen volia dir expulsar del *terminus*, llençar més enllà de les fites que marcaven el límit. Entenem així que el llenguatge construeix una realitat i que la realitat alhora dona pes a les paraules. Unamuno deia que l'exili era una sala d'espera. Saint-John Perse, que era un espai nul. Hi desfilen Shakespeare i Beckett, la Bíblia i l'*Odissea*, i tot d'escriptors fora del tros, que donen unes pautes que es repeteixen: tothom creu que l'exili serà breu. També en els exilis col·lectius, com jueus i moriscos expulsats d'Espanya.

En definitiva, estem davant d'un viatge duríssim per a qui escriu però molt amè i oportú per a qui vulgui llegir, gaudir i reflexionar. ♦♦